

เรื่อง กระชับ

รายละเอียด

ชื่ออื่น ๆ : กระชับ, มะชะขัดน้ำ(ภาคเหนือ), หญ้าผมยุ่ง(เชียงใหม่) ขี้อัน, เกียงน้ำ(ภาคเหนือ-ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ), ขี้อันน้ำ(นครพนม), ขี้อันดอน(ขอนแก่น, เลย), ขี้ครอก(ราชบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Xanthium strumarium* Linn.

ชื่อวงศ์ : COMPOSITAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ :

ต้นกระชับเป็นพรรณไม้ล้มลุก ที่มีลำต้นสูงประมาณ 1 เมตร ลักษณะลำต้นตั้งตรง กิ่งก้านของมันมีขนขึ้นประปราย

ใบกระชับมีลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยม ใบจักเว้าเป็น 3-5 แฉก ริมขอบใบหยิกเป็นซี่ฟันปลา เนื้อใบบาง พื้นผิวหลังและใต้ท้องใบหยากสาก ใบมีขนาดกว้างประมาณ 5-5 นิ้ว ก้านใบยาวประมาณ 1-4 นิ้ว

ดอกกระชับมีทั้งดอกเพศผู้และเพศเมียอยู่ในต้นเดียวกันดอกเพศผู้มีลักษณะค่อนข้างกลม ขนาดเล็ก ส่วน

ปลายท่อกลิบจะเป็นหยัก 5 หยัก และตรงกลางดอกก็จะมีเกสรตัวผู้โผล่พ้นท่อดอกออกมา ดอกจะออกบริเวณปลายยอด สำหรับดอกเพศเมียจะออกบริเวณง่ามใบ มีดอก 2 ดอก เป็นดอกไม่มีกลีบ มีริ้วประดับเป็นรูปรี ตรงท่อกลิบจะแยกออกแฉกยาว

ผลกระชับมีลักษณะเป็นรูปไข่หรือรูปรี มีความกว้างประมาณ 6-12 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 10-18 มิลลิเมตร ปลายผลมีจะลวยแหลม 2 อัน พื้นผิวมีหนามยาวประมาณ 5-2 มิลลิเมตร ผลไม่มีก้าน

ส่วนที่ใช้เป็นยา : ลำต้น, ใบ, ราก, ผล, เมล็ด

สรรพคุณ กระชับ :

ลำต้นเป็นยาแก้โรคมลาเรีย ขับเหงื่อ ขับน้ำลาย ระบายประสาท แก้โรคลำไส้อักเสบ โรคเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ แก้ปวดประจำเดือน มุตกิด โรคกระเพาะอักเสบ แก้ปวดกล้ามเนื้อ

ใบแก้โรคที่เกี่ยวกับต่อมเหงื่อ ภูสวัต เริม ใบและลำต้น ทำให้ละเอียดพอกแผลบวมปวด แผลงัดต่อยรักษาโรคหิด นำมาต้มเอาน้ำมาล้างแผล ปวดศีรษะ ปวดหู แก้หวัด

รากยาแก้วัณโรคต่อมเหงื่อ มะเร็ง เป็นยาขมเจริญอาหาร

รากและใบเป็นยาสมานแผล ห้ามเลือด

ผลเป็นยาแก้ไข้ทรพิษ ยาเย็น ยาบำรุง แก้อืดตึงของกล้ามเนื้อ ระบายการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ อัมพาต ลมพิษ โรคท้องมาน

เมล็ดและใบแก้โรคเรื้อน

คำสำคัญ : กระชับ

ที่มา : <https://www.samunpri.com>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-05-12

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1541&code_db=610010&code_type=01